

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 118 0 P 000435 10 Rev
Banja Luka, 18.01.2012. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Rose Obradović, kao predsjednika vijeća, Darka Osmića i Biljane Tomić kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja ... zajednice u BiH iz S., Ul. ... broj ..., zastupana po punomoćniku E. H., advokatu iz S., protiv tuženih RS i ... B. L., zastupanih po zakonskom zastupniku Pravobranilaštvu RS, Sjedište zamjenika B. L., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci 011-0-Gž-09-000 328 od 30.9.2009. godine, na sjednici održanoj dana 18.01.2012. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci P-2757/00 od 20.2.2009. godine obavezani su tuženi da na ime materijalne štete za uništenu nepokretnu imovinu i to vjerske objekte, solidarno plate tužitelju iznos od ukupno 64.762.347,00 KM i to za uništenu A. džamiju iznos od 15.168.937,00 KM; G. džamiju iznos od 7.477.331,00 KM; B. E. džamiju iznos od 738.976,00 KM; F. P. džamiju iznos od 32.463.200,00 KM; H. Z. džamiju iznos od 780.000,00 KM; O. džamiju iznos od 1.087.632,00 KM; H. O. džamiju iznos od 711.360,00 KM; H. P. džamiju iznos od 764.400,00 KM; H. Š. džamiju iznos od 393.600,00 KM; V. džamiju iznos od 947.520,00 KM; S. džamiju iznos od 730.080,00 KM; H. B. džamiju iznos od 476.160,00 KM; S.-M. P. džamiju iznos od 1.101.648,00 KM; M. džamiju iznos od 728.175,00 KM; S.1 džamiju iznos od 703.872,00 KM i H. K. džamiju iznos od 489.456,00 KM sve sa zakonskom zateznom kamatom od 20.02.2009. godine kao dana donošenja prvostepene presude do isplate, a u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude.

Tuženi su obavezani da tužitelju naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 34.800,00 KM u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci 011-0-Gž-09-000 328 od 30.9.2009. godine žalbe tuženih RS i ... B. L. su uvažene, a prvostepena presuda preinačena tako da je tužbeni zahtjev ... zajednice u BiH odbijen.

Tužitelj je obavezan da tuženim naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 48.375,00 KM, dok je preko dosuđenog iznosa zahtjev za naknadu troškova odbijen.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda

preinači na taj način da će se žalba tuženih odbiti i potvrditi presuda prvostepenog suda.

U odgovoru na reviziju tuženi osporavaju sve navode revizije predlažući da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet odlučivanja u ovom parničnom postupku je konačno postavljen tužbeni zahtjev tužitelja za naknadu materijalne štete prouzrokovane rušenjem 16 džamija na području ... B. L. u toku 1993. godine, a u ukupnom iznosu od 64.762.347,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja prvostepene presude.

Raspravljajući o ovako postavljenom tužbenom zahtjevu, prvostepeni sud je utvrdio da su u B. L. u vrijeme rata u BiH, tokom 1993. godine srušene sve džamije i to: A. džamija, G. džamija, B. E. džamija, F. P. džamija, džamija H. Z.-T., O. džamija, H. O. džamija, H. P. džamija, H. Š. džamija, V. džamija, S. džamija, H. B. džamija, S.-M. P. džamija, M. džamija, S.1 džamija i H. K. džamija, da su sve džamije srušene podmetanjem eksploziva i paljenjem, da ukupna vrijednost svih džamija zajedno iznosi 64.762.347,00 KM; da je većina džamija bilo registrovano kao nacionalni spomenici različite kategorije; da su ostaci porušenih džamija uklanjani i nakon završetka rata; da je po zemljišnim knjigama vlasnik džamija i zemljišta ... zajednica u BiH, a da je tom imovinom upravljala V. direkcija u S. koja je ustanova ... zajednice; da je 04. decembra 1996. godine tužitelj zbog rušenja džamija i onemogućavanja vjerskih sloboda podnio prijavu Domu za ... BiH; da je postupak po toj prijavi okončan odlukom od 11. juna 1999. godine kojom je proglašena neprihvatljivom prijava podnosioca u dijelu koji se odnosi na uništavanje džamija i da je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena 27. oktobra 2000. godine.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud nalazi da je tužitelj kao vlasnik porušenih vjerskih objekata legitimisan za podnošenje tužbe za naknadu štete i da postoji odgovornost tuženih za naknadu štete po odredbama člana 172. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), budući da su organi tuženih propustili preduzimati mjere za zaštitu džamija iako su ih bili dužni preduzeti.

Odlučujući o prigovoru zastarjelosti potraživanja naknade štete koje su tuženi isticali od odgovora na tužbu, prvostepeni sud je našao da je taj prigovor neosnovan jer nije protekao objektivni rok zastarjelosti od 5 godina od dana nastanka štete iz odredbe člana 376. stav 2. ZOO, uzimajući u obzir podnošenje prijave Domu za ... u toku 1996. godine, te je odbijajući prigovor zastarjelosti, obavezao tužene da tužitelju solidarno na ime naknade štete isplate ukupan iznos od 64.762.347,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 20.2.2009. godine do isplate.

Odlučujući o žalbi tuženih, drugostepeni sud je prihvatio pravno shvatanje prvostepenog suda u pogledu aktivne legitimacije tužitelja i odgovornosti tuženih za nastalu štetu, te utvrđeno činjenično stanje u pogledu obima štete, ali nalazi da prvostepeni sud nije pravilno primjenio materijalno pravo prilikom odlučivanja o prigovoru tuženih o zastarjelosti potraživanja naknade štete. Drugostepeni sud smatra taj prigovor osnovanim budući da je od dana saznanja za štetu do podnošenja tužbe u

ovoj parnici protekao trogodišnji rok zastarjelosti iz odredbe člana 376. stav 1. ZOO. Pri tome, drugostepeni sud smatra da pokretanjem postupka kod Doma za ... nije prekinut tok roka zastarjelosti u smislu odredbe člana 388. ZOO, pa je primjenom odredbe člana 229. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 58/03, 85/03 i 74/05, 63/07. i 49/09 – u daljem tekstu ZPP), prvostepenu presudu preinačio tako da je tužbeni zahtjev odbio.

Odluka drugostepenog suda je na zakonu zasnovana.

Pravilno drugostepeni sud zaključuje da se u ovoj pravnoj situaciji, pri odlučivanju o prigovoru zastarjelosti ima primijeniti subjektivni rok zastarjelosti potraživanja naknade štete od 3 godine od dana saznanja za štetu i počinioca iz odredbe člana 376. stav 1. ZOO, a ne objektivni rok od 5 godina od dana kad je šteta nastala iz odredbe stava 2. istog člana.

Naime, odredbom člana 376. stav 1. propisano je da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarjeva za 3 godine od kada je oštećenik doznao za štetu i lice koje je štetu počinilo, a stavom 2. istog člana da u svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za 5 godina od kada je šteta nastala.

Dakle, iz citirane odredbe proizlazi da je saznanje oštećenog za štetu i štetnika uslov za početak toka roka zastarjelosti iz odredbe člana 376. stav 1. ZOO.

U konkretnoj situaciji, tokom postupka nije bilo sporno među strankama da je tužitelj saznao za svako pojedinačno rušenje džamija odmah nakon što su se ta rušenja dešavala tokom 1993. godine. Ukoliko se za štetu odgovara po principu predpostavljene odgovornosti kao u ovom slučaju (član 172. ZOO), rok zastarjelosti potraživanja naknade štete počinje teći po saznanju za lice koje je odgovorno za prouzrokovanu štetu, a ne po saznanju za konkretnog počinioca štete, kako to pravilno nalazi drugostepeni sud u obrazloženju pobijane presude.

Pravilno drugostepeni sud nalazi i da se početak toka roka zastarjelosti iz odredbe člana 376. ZOO, ima računati od 19. juna 1996. godine kao dana kad je odlukom Skupštine RS u RS ukinuto ratno stanje i stanje neposrede ratne opasnosti i kad je objektivno u RS bilo moguće podnijeti tužbu sudu. Ovo znači da je subjektivni trogodišnji rok zastarjelosti isticao 19. juna 1999. godine, a kako je nedvojbeno tužba podnesena tek 27. oktobra 2000. godine (prijemni pečat prvostepenog suda na tužbi), što znači nakon isteka navedenog roka zastarjelosti, pravilno je drugostepeni sud odlučio kad je preinačio prvostepenu presudu odbijajući tužbeni zahtjev.

Pravilno je i prvostepeni sud zaključio da u vrijeme podnošenja tužbe nije istekao objektivni rok zastarjelosti od 5 godina iz odredbe člana 376. stav 2. ZOO, koji ističe 19. juna 2001. godine. Međutim, taj rok nije od značaja u ovoj pravnoj situaciji. Objektivni rok zastarjelosti bio bi od značaja i bilo bi moguće primijeniti samo kad subjektivni rok od 3 godine ističe izvan petogodišnjeg objektivnog roka zastarjelosti, što u konkretnoj situaciji nije slučaj.

Neosnovana je i tvrdnja tužitelja isticana tokom postupka i u reviziji da je pokretanjem postupka kod Doma za ... prekinut tok roka zastarjelosti u smislu odredbe člana 388. ZOO.

Naime, nije sporno da je 04. decembra 1996. godine tužitelj podnošenjem prijave kod Doma za ... pokrenuo postupak za zaštitu svojih prava. Međutim, po

ocjeni ovog suda okolnost podnošenja prijave o kršenju ljudskih prava Domu za ... nema karakter prekida toka roka zastarjelosti u smislu odredbe člana 388. ZOO.

Odredbom člana 388. ZOO, propisano je da se zastarjelost prekida podnošenjem tužbe i svakom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom pred sudom ili drugim nadležnim organom u cilju utvrđenja, obezbjeđenja ili ostvarivanja potraživanja.

Dom za ... je dio Komisije za ... ustanovljen Opštim okvirnim sporazumom za mir u BiH (član 2. Aneksa VI) i u njegovoj nadležnosti je utvrđivanje navodnih ili očiglednih povreda ljudskih prava, diskriminacije i uživanja tih prava (član 2. i član 8. Aneksa VI). Ako utvrdi postojanje povrede ljudskih prava ili diskriminaciju u uživanju tih prava, Dom donosi odluku o preduzimanju radnji i ispravljanju tih povreda, a odluka može sadržati i novčanu naknadu.

Iz navedenog proizlazi da Dom za ... nije nadležni organ iz odredbe člana 388. ZOO, jer se pred njim ne utvrđuje niti ostvaruje potraživanje naknade štete, nego se razmatraju pitanja eventualne povrede ljudskih prava i osnovnih sloboda, a odluka može sadržati i nalog za plaćanje novčane kompenzacije za utvrđenu povredu.

Iz odluke o prihvatljivosti i meritumu Doma za ... broj CH96/29 od 11. juna 1999. godine ne proizlazi da se u tom postupku odlučivalo o odgovornosti tuženih za štetu nastalu rušenjem džamija. Osim toga, iz zaključaka navedene odluke proizlazi (tačka 214. alineja 1.) da je proglašena neprihvatljivom žalba podnosioca prijave u dijelu koji se odnosi na uništavnje džamija u B. L. tokom 1993. godine... što se u krajnjem može izjednačiti sa odbacivanjem prijave. Dakle, čak i ako bi se Dom za ... mogao smatrati organom pred kojim bi se pokretanjem postupka prekinuo tok roka zastarjelosti po odredbi člana 388. ZOO, nedvojbeno je da tužitelj nije podnio tužbu nadležnom sudu u roku od 3 mjeseca od dana donošenja odluke u kom slučaju bi se po odredbi člana 390. ZOO, moglo smatrati da je zastarjevanje prekinuto podnošenjem prijave kod Doma.

Pogrešna je i tvrdnja revidenta isticana tokom postupka i u reviziji da je šteta nastala rušenjem džamija konačan oblik poprimila nakon rata u BiH, odnosno definitivnim uklanjanjem ruševina džamija i odvoženjem materijala na nepoznate lokacije. Prema shvatanju ovog suda, materijalna šteta za tužitelja je nastala samim miniranjem i rušenjem vjerskih objekata, u onom trenutku kad ti objekti više nisu mogli služiti namjeni i kad su izgubili upotrebnu vrijednost i svojstvo građevine. Odvoženjem ostataka ruševina nije mijenjan obim niti vrsta štete, tako da čak i ukoliko su ostaci uklonjeni nakon 19.6.1996. godine rok zastarjelosti nije moguće računati od dana okončanja raščišćavanja ruševina.

Isto tako ni eventualno mijenjanje katastarskih podataka od strane nadležnih organa, ukoliko je takvih radnji bilo, ne mogu predstavljati štetne radnje u vezi sa štetom nastalom rušenjem džamija. O zakonitosti tih radnji nije moguće odlučivati u parničnom postupku. Zakonitost akata o izmjeni katastarskih podataka moguće je ispitivati samo u upravnom postupku po pravnim sredstvima propisanim Zakonom o opštem upravnom postupku i eventualno u upravnom sporu.

Neosnovano se revizijom tvrdi da je u konkretnoj situaciji trebalo primjeniti rok zastarjelosti iz odredbe člana 377. stav 1. ZOO, budući da je predmetna šteta pričinjena krivičnim djelom.

Navedenom odredbom propisano je da, kad je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarjeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja.

U konkretnoj situaciji, iako je izvjesno da je predmetna šteta pričinjena krivičnim djelom, nije bilo mjesta primjeni odredbe člana 377. ZOO u pogledu primjene rokova zastarjelosti potraživanja prouzrokovane štete. Navedenu odredbu moguće je primijeniti prema odgovornom licu samo kad je pravosnažnom osuđujućom presudom krivičnog suda utvrđeno postojanje krivičnog djela i odgovornost počinitelja.

Među strankama nije sporno da počinioci štete do danas nisu identifikovani, niti je vođen krivični postupak protiv konkretnih lica, te u takvoj situaciji ne postoji opravdanje za primjenu roka zastarjelosti iz odredbe člana 377. ZOO. Ovaj rok bilo bi moguće primijeniti samo kad je počinitelj krivičnog djela bio poznat, a postojale su procesne smetnje zbog kojih protiv počinitelja nije moguće provesti krivični postupak. U takvoj situaciji, parnični sud bi radi ocjene da li je nastala zastara potraživanja naknade štete prouzrokovane krivičnim djelom, bio ovlašten ispitati da li je šteta nastala radnjama koje sadrže obilježja bića krivičnog djela.

Neosnovan je i prigovor revidenta kojim tvrdi da nisu pravilno dosuđeni troškovi parničnog postupka budući da prilikom zastupanja Pravobranilaštvo RS nema pravo na naknadu troškova po adokatskoj tarifi.

Odredbom člana 395. ZPP, propisano je da se odredbe o troškovima postupka primjenjuju i na stranke koje zastupa Pravobranilaštvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvataju i iznos koji bi se stranci priznao na ime naknade advokatu.

Dakle, iz citirane odredbe jasno proizlazi da je drugostepeni sud pravilno tuženim na ime troškova dosudio i troškove zastupanja po važećoj advokatskoj tarifi te se u tom pogledu daljnje obrazlaganje troškova ukazuje suvišnim.

Prema navedenom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje revizijom, niti onih na koje sud pazi po službenoj dužnosti, pa je na osnovu odredbe člana 248. ZPP, o reviziji tužitelja odlučeno kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Rosa Obradović

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarne
Amila Podrašćić